

Ngày xửa, hỡi Việt Cộng chớ a chi m mi n Nam, Saigon có t Con Ong.

Chợ tím là Minh V, đ u b p là Duyên Anh. Báo kh nh, b ng n a t Chính Lu n. Lúc đ u 8 trang, sau tăng lên 12 trang.

Ngoài nh ng m c tin t c, rao v t, qu ng cáo, hi u h, t Con Ong còn có nh ng m c chính sau đây: Phi m Lu n, Đ i L p V i Nhà N c, Phú De Giao Ch; ba m c này do Duyên Anh đ u b p. L i thêm m c Cà Kê Dê Ng ng, do Dê Húc Càn ph trách.

T Con Ong th i đó đ c coil à “t nghĩa đ ng” c a gi i v n ch ng giang h . Chu T cu t S ng không g i là “t nghĩa đ ng”, mà g i là “t i đ ng”

So v i t Phong Hoá và t V t Đ c nh ng năm 30 c a Hàn i ngàn năm v n t, t Con Ong cu Minh V ng nh i u h n phúng.

L ng là m a mai, khinh b c. Phúng là nói xa xôi đ s a r n ng i đ i. Dĩ nhiên, trong cái ng cũng nh trong cái phúng, đ u có cái “trào”, t c là cái hài h c, đ linh đ ng cái phúng cái ng, đ ng th i giúp vui ng i đ c. Cái phúng thâm h n cái ng, tuy không đ c và không ác nh cái ng.

Nh ng Saigon th i y i mê cái ng c a t Con Ong. B i vì th i y là th i c a b n “TAI TO MAT LON” chó nh y bàn đ c.. Chí sĩ Minh V đã t ng phán nh v y, và khi in b n ch này, chí sĩ Minh V không đánh đ u hai ch cu i, ai mu n đ c th nào cũng đ c.

*

Chí sĩ Minh V, nữ danh là Nguy n Văn Minh, t Văn Minh. Ng i ta g i Minh V là Chí Sĩ, b i vì Minh V đã t ng mon men chính tr ng và đã th t b i.

Mùa thu năm Đinh Mùi (1967), n c ta có cu c b u c Th ng Ngh Vi n đ ch n ng i tài ba ra giúp n c. Minh V ra ng c trong liên danh Ký Gi, đ u hi u Cây Vi t.

Liên danh này do ông Tô Văn, nữ danh Bùi Bá Nhân, đ ng th y.

Ông Tô Văn là m t phi công gi u kinh nghi m chuyên lái các lo i phi c ph n s c c . Ông nghi n thu c phi n r t n ng. Ông i có cái đ u b i đ i b s o ăn g n h t. Có k đã ví nó v i mông Th m Thúy H ng.

Ngoài Minh V và Tô Văn, liên danh Ký Gi còn có các ông Nguy n Thanh Chiêu (bút hi u Thanh Th ng Hoàng), Nguy n Minh Tâm (bút hi u T ng Tu n), Nguy n Văn Khai (bút hi u Văn Khai), Nguy n Văn M u (bút hi u Thái D ng), Ph m Thu Tr c (bút hi u Vi t Đ nh Ph ng), Nguy n H u Cát (bút hi u Cát H u, h n danh Cát S t), Trang C m Văn (bút hi u Trang Vinh Văn), và Đinh Nguyên H ng (bút hi u Ph ng H u).

Liên danh Ký Gi th t c . Nghe đâu ph i đ n ti n. Minh V đèo t c c th ng, r i v nhà làm chí sĩ nuôi ong ... Và t Con Ong tr thành t báo “v n ch ng bình dân” đ i l p v i nhà n c,. Đ c yêu chu ng cũng nh i u, và b x v cũng nh i u.

*

Năm t Mão (1975), Việt Cộng chiếm miền Nam. Người ta lũ lượt ra đi. Trong cái lũ lượt đó, không có Minh V. Minh V b k t i cùng v i vô s nhà văn nhà báo. N n vẫn ch ng nham nh c a n c ta tr thành côi cút.

Đu thập niên 80, người ta th y xu t hi n t i Ba Lê m t t báo trào phúng mang tên Con Ong T N n, nói là c a nh ng cây bút ngày x a. Thiên h mua xem đông l m. Tôi cũng mua xem. Th y có truy n sau đây, xin k ra đ h u b n đ c:

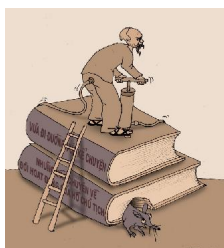
“Ông Phê có đ a con trai. Tên nó là Nh n. Thân xác t ng ng ng, nh ng đ u óc thì ngu. Ngu đ n n i không bi t phân bi t trong h hàng làng n c ai là bác ai là chú, ai là ông, ai là c . G p ai, nó cũng tr m t ch ra nhìn, nh nhìn ng i xa l .

Ông Phê bèn đ y con:”mày ph i nh : ai không có râu, thì là chú ho c là anh, mày ph i cúi đ u chào th a chú , th a anh . Còn ai có râu , thì ph i mày ph i “l y bác ”.

Ông Phê còn ch vào nh bác H treo trên vách mà b o;”mày th y không, m m Bác gi a, chung quanh m m Bác có râu, râu ch không ph i lông. Mày l y Bác đi.” Th ng Nh n cúi đ u ch p tay “ l y bác ”.

T đó, m i khi đi ngang qua nh bác H , nó đ u nhìn ch m ch p vào cái m m có râu c a Bác, r i cúi đ u “ l y Bác .”

Th ng bé th t là thông minh. Ông Phê t nh . Ông l y làm m ng, cho r ng nhà mình v n còn có ph c.

Cái m ng c a ông còn l n h n, khi ông nghĩ đ n truy n n i rồi tông đ ng.

Th ng Nh n không ph i là đ a đ n đ n. Ông s c i v cho nó, và sau khi nó thành gia th t, ông s ch y cho nó m t chân y ban trong huy n trong xã.

Ông nghĩ đ n con Hĩm. Con Hĩm là đ a gái c ng c a ông Còm, ch t ch y ban thông tin huy n. Con Hĩm l i có hai ng i anh là li t sĩ đ c Huân Ch ng Đ c L p H ng Ba và Huy Ch ng Bác H à H ng Nh t.

Ông Phê suy nghĩ, r i nh ng i mai m i. Gia đình con Hĩm b ng lòng. Ông Phê m ng nh b t đ c vàng.

Ông Phê bèn cho s a sang l i nhà c a, và s a luôn cái bu ng bên c nh bu ng v ch ng

ông, đã làm phòng tân hôn cho hai vợ chồng chúng nó.

Đám cưới thì là linh đình. Ông chồng ch H i Đ ng Nhân Dân Xã đem đến mang m t b c nh bác H to b ng n a cái chi u manh. Th ng Nh n cúi đầu chào quan khách theo đúng nh ông Phê đã dạy nó. R i nó nhìn ch m ch p vào nh Bác H , nó nhìn vào cái m m có râu c a Bác H . Nó cúi r p đ u xu ng “l y bác ”.Ch ng nh ng l y m t l n, mà l y năm sáu l n. Quan khách ai n y đ u khen. Ông Phê thì m ng đ n r i n c m t.

Đêm tân hôn, th ng Nh n đ t con H i m vào buồng, m t m y h n h . Bên này buồng, ông Phê l ng nghe đ ng t i nh.

Có ti ng s t so t.. Có ti ng c i hích hích. Ông Phê m ng l m.

R i có ti ng con H i m “nh t, nh t th y m”, và ti ng c i hích hích. Ông Phê h hê tr ng b ng. M t lúc sau, im l ng.

B ng có ti ng th ng Nh n: “l y Bác , l y Bác ”. Không ph i m t l n, mà năm sáu l n. Gi ng th ng Nh n m i lúc m t thêm kh n tr ng. “L y Bác , l y Bác ”.

Ông Phê l m b m: quái, t i sao cái th ng này l i c l y bác . Ông rón rén b c đ n bên c nh buồng th ng Nh n. Ông kh đ y cánh c a buồng th ng Nh n.

D i ánh đèn đ u, ông th y con H i m tr n tru ng n m ng a tô hồ trên gi ng. Còn th ng Nh n thì cúi đ u ch p tay vái lia l a. V a vái v a “l y Bác , l y Bác ”. Ông Phê diên ti t, quát l n: “Thôi, l y th đ r i, bây gi m y cái m cha c a m y đút vào m m Bác đi”.

*

Trong bài t cho Tuy n T p Th Pháp (Anthologie de laPoésie Francaise) do nhà xu t b n Hachette n hành t i Paris năm 1961, nhà văn hoá và cũng là t ng th ng Pháp George Pompidou có bàn v th . Ông h i:

“Qu’est ce que donc la Poésie?”

Th là gì v y?

Th bàng b c trong thiên nhiên.Th cũng bàng b c trong nh ng sáng tác văn ngh :h i ho , điều kh c, âm nh c, v nch ng.

Th là gì? Không ai đ nh nghĩa đ c. Ng i ta ch c m nh n nó, khi b bàng hoàng tr c cái đ p, ho c b diu vào m t thoáng m ng m .

Nh k thu t và b c c, m t b c tranh, m t b c t ng, m t áng v n, có th không có ch t th , nh ng v n là m t b c tranh,m t b c t ng, m t áng v n. Đang khi đó, m t bài th b t bu c ph i có ch t th . N u không,s ch là v n v n. K thu t và b c c không th thay th ch t th đ làm cho nh ng v n đ i u tr n m t bài th .

Vì v y, làm th r t đ và cũng r t khó.V n đ là: b n có tâm h n thi sĩ hay không? Ng i ta có th t p m t mài đ sáng tác nên m t áng v n, m t b n nh c, m t b c ho , ho c m t b c điều kh c. Nh ng ng i ta không th t p m t mài đ vi t nên m t bài th . B i th là b m sinh.

Trào phúng cũng v y. Cũng là b m sinh. Có k vi t và nói v i đ y đ k thu t hài h c, mà v n vô duyên. Có k ch vi t m t vài dòng , ho c nh ch mép d m ba câu, thiên h g t gù thích thú. L i có k tr i sinh ra đã có cái chân dung hài h c. Vũ Kh c Khoan ch ng h n.

Trào phúng còn là m t ngh thu t. Và là m t ngh thu t, nó ph i tuân theo m t s quy t c. M t trong nh ng quy t c đó, là s t ch . T c đ y mà thanh đ y. Thanh đ y mà t c đ y. Cái t c n trong cái thanh, cái thanh n trong cái t c. Ý nh mà không loã l ; c i đũa mà không ch t nh .

Lý Bắc

Tài khoản: Vip KK

Tháng 8 năm 2012 06:30

Ngày xưa, đất Tô Châu có một tranh thêu. Một người thêu bích họa khu đất này, như một người ca khúc trong Bà Hành của Bạch Cư Dị. Có một tài tử đất Tràn An đến xem, rồi phê "đẹp". Đáp lại: một người ca khúc bích họa khu đất này.

Trên đây là truyện thơ Ngạn.

Câu truyện nên nghe người khác ông Phê thơ y thơ Ngạn đang chấp tay lý cái "hang Pác Bó có râu" của con Hĩm.

Cái câu "Thôi, lý thơ đẹp rồi, bây giờ mà lý cái mẹ cha cu mà dứt vào mẹ m Bác đi", quá tục tĩu. Tôi nghĩ nên bỏ đi.

Chẳng phải vì kính tên già Hồ Chí Minh. Mà vì nghe thuật của trào phúng.